

**Одеська обласна
універсальна наукова
бібліотека ім. М. Грушевського
Відділ інформації з питань
культури, мистецтва
та зв'язків з громадськістю**

На допомогу бібліотекарям

Бібліотеки Одещини на сторінках преси

ДАЙДЖЕСТ

Випуск 3(79)

**Одеса
2022**

БІБЛІОТЕКИ Одещини на сторінках преси : дайджест / Одес. обл. універс. наук. б-ка ім. М. Грушевського, Від. інформації з питань культури, мистецтва та зв'язків з громадськістю ; [підгот. О. Л. Попова; комп'ют. набір О. Л. Попова; худож. оформ. О. М. Ласкевич ; ред. О. М. Ласкевич ; відп. за вип. О. А. Булгакова]. – Одеса, 2022. –

Вип. 3(79) : [III кв. 2022 р.]. – 2022. – 12 с. – (На допомогу бібліотекарям) ; 15×21. – 40 прим.: б. ц.

Дайджест складається з двох частин:

перша частина вміщує повнотекстові статті з досвіду роботи бібліотек м. Одеси та області у III кварталі 2022 р.,

друга – анотовані статті періодичних видань Одещини про діяльність бібліотек.

Дайджест містить перелік видань, які були використані у випуску.

Періодичність видання: щоквартально.

© ООУНБ ім. М. Грушевського, 2022

Зам. № 50 від 01.11.2022

Тираж 40 прим.

I. ПОВНОТЕКСТОВІ СТАТТІ З ДОСВІДУ РОБОТИ БІБЛІОТЕК ОДЕЩИНИ

у III кварталі 2022 р.

Липень

Вельможко В. Дмитро Шупта: «Шістдесятництво – це широкий і глибинний рух українства» : [в Одес. обл. універ. наук. бібліотеці ім. М Грушевського в рамках проєкту «Одеські шістдесятники» пройшла друга зустріч з Дмитром Шуптою – учасником Руху опору в Україні 1960-1990 рр. та сучас. укр. нац.-культур. відродження] / Василь Вельможко // Чорномор. новини. – 2022. – 30 черв. - 2 лип. – С. 3 : фот. – (Минувшина і сьогодення).

Одеська обласна універсальна бібліотека імені М. С. Грушевського є знаним і популярним просвітянським центром нашого краю. Цього статусу вона набула завдяки вмінню колективу професійно організовувати роботу і, що важливо, заохочувати до співпраці широке коло фахівців-гуманітаріїв.

Можливо, комусь це твердження вдасться старомодним, але у час війни ми з новою силою маємо усвідомити, що Перемога здобувається і силою фізичною, і духовною насаженою суспільства. Директорка Одеського обласного центру патріотичного виховання дітей та молоді Наталя Михайленко, добре знана своєю активною громадянською позицією, у творчій співпраці з бібліотекарями започаткувала проєкт «Одеські шістдесятники», який передбачає зустрічі з нашими земляками, котрі брали участь у цьому русі.

10 червня така зустріч відбулася з Олексою Різниковим, про що на шпальтах «Чорноморських новин» розповів журналіст і письменник Роман Кракалія. Другим гостем цього проєкту 23 червня став Дмитро Шупта, учасник Руху опору в Україні 1960-1990 років та сучасного українського національно-культурного відродження.

Модераторкою, як і попереднього разу, була доцентка кафедри української літератури ОНУ ім. І. І. Мечникова Ірина Нечиталюк. Ірина Володимирівна представила Дмитра Романовича як письменника, публіциста, хірурга, краєзнавця і дослідника-сковородинознавця, наголосивши, що він зазнав випробувань і переслідувань за свої переконання та творчу діяльність. Упродовж 1970-х його не друкували, а в 1983-у звинуватили у зберіганні вогнепальної зброї, наявності радіопередавача, вибухівки, у зв'язках з польською «Солідарністю» й запроторили до сумнозвісного Лук'янівського СІЗО. У квітні 1984-го Яготинський райсуд засудив Дмитра Шупту на два роки виправних робіт. Саме «належне» поведження із націоналістами у СІЗО, жорстокі побиття, тортури-катування унеможливили його подальшу хірургічну практику, але не зламали, не зупинили на творчому шляху.

Сьогодні у доробку Дмитра Романовича – понад 100 видань. Та, звісно, на зустрічі йшлося передовсім про 1960 роки. Поет читав вірші зі збірки «Севастопольський зошит», сформованої ще наприкінці 1950-х, коли він навчався і працював у Севастополі, але яка так і залишилася у рукописному варіанті до сьогодні. Вражала співзвучність творів тих часів з трагічними подіями наших днів. Чільне місце у розмові модераторки з гостем посіли його спогади про подію, яка стала знаковою у національно-культурному житті тодішньої Одеси, а саме про Всеукраїнський семінар молодих літераторів, що проходив у травня 1963-го в Одеському будинку творчості письменників. Серед «семінаристів», з якими тоді Дмитро Шупта дружньо спілкувався, були Василь Стус, Микола Вінграновський, Богдан Горинь, Борис Нечерда, Григорій Сивокінь, Іван Низовий, Василь Захарченко, Володимир Сорока, Микола Турківський. Це спілкування мало творчий неформальний характер, що знаходило відображення і в «стіннівці», членом редколегії якої був і герой нашої оповіді. Він, до речі, не тільки писав епіграми, а й добре малював.

Справжньою родзинкою стала своєрідна авторська презентація альбому з графічними портретами багатьох учасників того пам'ятного творчого заходу. Добрим словом Дмитро Романович згадав і керівників семінару: секцію поезії вів В. П. Іванисенко, критики – В. Я. П'янов, прози – Б. С. Буряк, викладачів Одеського університету, що читали лекції, – А. В. Недзвідського, Г. А. В'язовського, І. М. Дузя та інших. Про значущість цього семінару Дмитро Шупта висловився так: «Він став розширенням горизонту шістдесятництва, яке у жодному разі не варто зводити до хрестоматійного ряду імен, адже це широкий і глибинний рух українства».

Варто відзначити, що на зустріч з одеським шістдесятником прийшли не тільки ті, хто давно його знає, а й студенти ОНУ ім. І. І. Мечникова та ОНМА ім. А. В. Нежданової. Приємну атмосферу імпрези доповнила прекрасна музикантка Любов Бондаренко. Побратим Дмитра Романовича по перу, поет Віталій Бошков прочитав вірш-присвяту «Дев'яностики – шістдесятникам». До речі, саме цей творчий тандем – Дмитро Шупта і Віталій Бошков — вшанував 300-ліття українського генія Григорія Сковороди чудовою книжкою «Осягнення Сковороди». Як і годиться, наприкінці зустрічі поет дарував свої видання з автографами, а зібрані глядачами майже півтори тисячі гривень як пожертву передресували пораненим воїнам, які лікуються у шпиталі.

Василь Вельможко.

*На світлині: Дмитро Шупта
та Ірина Нечиталюк. Фото автора.*

Кракалія Р. Бо Україна – морська держава! : [про укр. школу підводного мореплавства ХІХ – початку ХХ ст. говорили в чит. залі Одес. наук. нац. б-ки] / Роман Кракалія // Чорномор. новини. – 2022. – 30 черв - 02 лип. – С. 3 : фот. – (Минувшина і сьогодення).

Презентація наукової праці, властиво, монографії, написаної на основі дисертації, – подія хоч і рідкісна, але для наукової бібліотеки не випадкова. До того ж, дисертант є автором низки документальних книжок з морської тематики, чисельних публікацій у різних виданнях. Тож і прийшли на цю подію люди, котрі, як мовиться, в темі та не один рік знають автора. Якраз постаттю Олександра Калініченка й була цікава ця зустріч.

Попри дещо сухувату назву монографії – фундаментального тому «Інституціоналізація підводної складової української школи мореплавства (1794-2014)». З огляду на той стан, у якому перебувають нині наші Військово-Морські сили, варто було б винести ці слова в заголовок. Навіть славетний крейсер «Гетьман Сагайдачний», десь там напівпритоплений, під наглядом ворога...

Олександр Калініченко, капітан 1-го рангу у відставці, доктор філософії з історичних наук, старший науковий співробітник науково-дослідного центру «Державний океанаріум» Інституту ВМС Одеської морської академії. До цих титулів можна ще додати: офіцер-підводник, капітан далекого плавання, історик, дослідник, краєзнавець... Людина, котра безмежно любить море та морську військову справу в найширшому розумінні, кадровий офіцер, котрий ще наприкінці 1980-х усім серцем сприйняв Незалежність України, беззастережно відданий її Військово-Морським силам...

Можна й далі продовжувати перелік, та це вже буде як наче характеристика до якоїсь високої відзнаки. На які, принагідно сказати, ніколи не був націлений, бо не з тих, котрі за цим женуться, та й, по правді сказати, незручний він для начальства чоловік, бо завжди вперто йде до мети. Вся його фахова праця – задля Батьківщини, розвитку військово-морського флоту, з максимальним використанням всього свого 15-річного досвіду підводної служби та набутих знань, до поглиблення яких постійно прагне. Тому-то вже у зрілому віці закінчив Одеський національний університет, написав кандидатську, а згодом докторську дисертації... Можна слухати й слухати його цікаві розповіді з історії українського та світового мореплавства, й обов'язково – з історичним, українським ухилом.

Пригадується десантний корабель «Рівне» в Одеській гавані — після горезвісного розподілу флоту між Україною та ерефією. Чимось це нагадувало оту нашу задачу їм ядерної зброї. Багатьом невтямки було, що це запеклий ворог, якого треба остерігатись. Він розумів, знав це достеменно. З гіркотою і болем показував й розказував, як обчухрали судно москаліки. А потім – зустріч з капітаном СКР-112 Сергієм Настенком, який буквально вирвався з окупованого Криму і, за цілковитої згоди всього екіпажу, майже

під вогнем прийшов до Одеси. А ще – акція з вручення медалі серії «Зірка Командора» (2006) та ще однієї – «Морська слава України» (2007-2017) на честь 400-річчя українських підводних сил. Обидва авторські проекти пов'язують недавнє минуле ВМС ЗСУ з давниною.

Морські дослідження Олександра Калініченка та висновки і твердження на їх основі часом видаються якщо не фантастикою, то, принаймні, близькими до жанру, який називають альтернативною історією. А проте, все це – історична правда, завжди підтверджена, документально, рідше – побічно. Так мало знаємо ми про цей бік, чи, вірніше, цю сторінку власної історії. От що таке бездержавність нації, меншовартість та малоросійство, століттями плекані колонізаторами. Олександр Калініченко повертає нам правдиву морську історію своїми дослідженнями, своїми книжками (він, до слова, є членом Всеукраїнської спілки письменників-мариністів). Повертає забуті, затерті імена українців та сфальсифіковані або й так само викреслені події, переінакшені факти, по крупинці та по зернинці вибируючи їх з усіх мислимих джерел. Це дуже важка, сказати б, мурашина праця. Великодержавні дослідники відкидали національну ідентифікацію українців як окремої нації, привласнювали їхню інтелектуальну, наукову спадщину як нібито надбання російської науки – ту крадійську вдачу ми спізнали на собі віддавна.

Коли погортати об'ємний фоліант монографії, спадає на думку: цю суто наукову працю можна читати майже як цікаву історичну книгу. Принаймні, якщо ви любите море, передовсім, за те, що воно надає нашій Батьківщині статус морської держави. Вельми цікавою є інформація про В. П. Кременського чи, скажімо, про В. В. Пилишенка, про козацьке підводне мореплавання. В інтерпретації автора не видаються сумнівними вислови на кшталт «українська школа підводного мореплавання», бо на сторінці бачимо чітку й послідовну аргументацію. Це, до слова, перше всебічне дослідження на цю тему.

Тож була це не так презентація монографії, як зустріч з цікавою, непересічною людиною, яку хочеться слухати й слухати. З глибокою симпатією і теплотою говорили про нього та про його працю не лише колеги, а й люди, вельми далекі від морської тематики.

Роман Кракалія.

Вересень

Сорокина И. Без русских книг и писателей : как изменится работа одесских библиотек? : [беседа с дир. Одес. обл. универ. науч. б-ки им. М. Грушевского Ю.С. Амельченко. о новых рекомендациях в работе биб-к в воен. время] / Ирина Сорокина // Одес. жизнь. – 2022. – 28 сент. – С. 5 : фот. – (Всеукраинский день библиотек).

Требования времени

Учитывая, что активная информационная война против Украины ведется уже несколько лет, Государственный комитет по телевидению и радиовещанию увеличил перечень книг, которые запрещены к ввозу на территорию Украины. В этот перечень включены как издания, которые не соответствуют Критериям оценки издательской продукции, так и те, содержание которых направлено на ликвидацию независимости Украины, пропаганду насилия, разжигание межэтнической, расовой, религиозной вражды, совершение террористических актов, посягательство на права и свободы человека.

Более 11 миллионов книг находится в библиотечных фондах Одесской области. Из них на украинском – более четырех миллионов книг, на языках национальных меньшинств – 82 тысячи, на иностранных языках – 74 тысячи экземпляров.

Вот уже почти четверть века ежегодно 30 сентября отмечается Всеукраинский день библиотек. Несмотря на то, что сейчас всем доступны электронные и интернет-издания, традиционные библиотеки с бумажными книгами по-прежнему пользуются популярностью у одесситов. Однако в условиях военного времени для таких библиотек многое изменилось: появились новые рекомендации по наполнению фондов и продвижению украинской литературы, а также особые требования к изданиям на русском языке. Как эти рекомендации будут воплощаться в жизнь и какая судьба ожидает русскую классику и книжные издания на русском языке, мы попросили рассказать директора Одесской областной универсальной научной библиотеки имени Грушевского Юлиану Амельченко.

Спишут литературу, которая находится под санкциями

— Юлиана Сергеевна, какую именно литературу сейчас убирают с библиотечных полок и как это происходит?

— В районах Одесской области более 700 публичных библиотек. В соответствии с последними рекомендациями Госкомтелерадио Украины, из библиотечных фондов полностью изымают российскую литературу, изданную после 1991 года. Например, библиотеки Одесской области уже изъяли и списали более 1600 книг. Списываем такую литературу мы как обычно – фиксируем процесс документально и сдаем книги в макулатуру.

Кроме того, подлежат списанию также изношенные советские издания, так как они просто захламляют фонды. Почти все эти книги в очень плохом состоянии и уже отслужили свой век.

— *А какие книги будут списывать в первую очередь?*

— В первую очередь списанию подлежат книги, в которых одобряется российская агрессия, выражаются сомнения в том, что Украина может быть суверенным государством, где герои — не наши Вооруженные силы, а российская полиция или армия. В фондах краеведческого характера остаются только те книги и издания, в которых рассказывается об истории Одесской области и всего нашего края. Однако при этом хочу обратить внимание: в методических рекомендациях подчеркивается, что мы должны взвешенно относиться к списанию литературы. Однозначно удаляются из фондов только те произведения и авторы, которые находятся в санкционных списках.

Чистить библиотечные фонды будут очень взвешенно

— *Какая судьба постигнет русскоязычную литературу, находящуюся в наших библиотеках?*

— В областных библиотеках Украины и в частности Одесской области российская литература и книги на русском языке убираются из открытого доступа. Они также удаляются из сети электронных каталогов. Мы будем оставлять только техническую литературу, книги по естествознанию, математике, где не может быть пропаганды насилия, войны и призывов к лишению Украины независимости. Тем не менее, если кто-то из читателей придет в областную библиотеку и спросит, к примеру, определенное издание по математике или химии, то книга будет ему выдана.

— *Что будет с переводами на русский язык украинских писателей?*

— Украинские писатели, которые были переведены на русский язык, например Тарас Шевченко или Леся Украинка, остаются в фондах. Вообще все иностранные книги остаются. Областным и государственным библиотекам рекомендовали очень аккуратно убирать литературу из фондов. Русскоязычные книги мы убираем только из электронных каталогов и открытого доступа. В пополнении фондов помогут украинские бизнесмены

— *Как будут наполняться библиотечные фонды, ведь многие книги спишут?*

— Сейчас фонды у нас, к сожалению, уменьшаются, а люди, несмотря ни на что, хотят читать. Поэтому мы не сидим сложа руки. Мы будем принимать участие в благотворительной акции, которую проводит наше Министерство культуры и информационной политики и Украинский институт книги. Эта акция посвящена пополнению украинских библиотек. Предполагается, что богатые люди купят для наших библиотек книги на украинском языке, которые пополнят библиотечные фонды. Мы хотим, чтобы в библиотеки приходили украинские книги вместо изношенных российских, тем более тех, что оказались под санкциями.

— *А какие книги сейчас пользуются наибольшим спросом?*

— Как ни странно, но с начала войны у нас увеличилось количество читателей, желающих прийти в библиотеку и взять книгу. Например, женщины сейчас больше о любви читают, хотят как-то отвлечься, помечтать, вспомнить о мирной жизни.

— *А много ли книг находится в библиотеках области и в вашей библиотеке?*

— В Одесской области находится более 11 миллионов книг. Из них на украинском – более четырех миллионов книг, на языках национальных меньшинств – 82 тысячи, на иностранных языках – 74 тысячи. Что касается библиотеки Грушевского, то у нас хранится полтора миллиона книг. Кстати, наше здание в XIX веке строили приказчики-евреи, у нас есть и бомбоубежище, и огромные хранилища, которые идут под всем кварталом.

— *Как вы планируете отмечать профессиональный праздник?*

— 29 сентября в 12 часов дня у нас открывается XXVI фестиваль книги памяти Грушевского. Он будет очень интересным, с разными праздничными сюрпризами. В нем примут участие все наши знаменитые училища – театральное, Грековка, культуры и искусств имени Данькевича. Кроме того, будет председатель правления Одесского отделения Национального союза писателей Сергей Дмитриев, а также представительница уполномоченного по защите государственного языка на Юге Украины Ярослава Витко-Присяжнюк.

Беседовала Ирина Сорокина

II. ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ ОДЕЩИНИ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ БІБЛІОТЕК у III кварталі 2022 р.

Липень

Ищук И. Вторая жизнь игрушек : [в б-ке-фил. № 23 ЦБС для детей г. Одессы состоялось открытие «Бюро найденных игрушек»] / Инна Ищук // Веч. Одесса. – 2022. – 28 июля. – С. 8 : фот. – (Что нового).

Серпень

Філіппова О. Книга, народжена під час бомбардувань : [в Одес. обл. універс. наук. б-ці ім. М. Грушевського відбулася презентація книжки Тетяни Тхоржевської «Одеса очима понаєхавших»: Усна історія урбанізації 50-80 рр. XX ст.»] / Ольга Філіппова // Чорномор. новини. – 2022. – 18-20 серп. – С. 3 : фот.

Вересень

Историческое здание для исторической библиотеки : [история здания, в котором более ста лет работает ООУНБ им. М. Грушевского] // Одес. жизнь. – 2022. – 28 сент. – С. 5 : фот. – (Где в Одессе?).

Іщук І. Народна бібліотека – літопис українських журналістів : [до Дня Незалежності України в офісі Нац. спілки журналістів України відкрилась нар. б-ка] / Інна Іщук // Чорномор. новини. – 2022. – 3 верес. – С. 3 : фот.

Марына Г. И еще сто лет! : [одес. б-ка-фил. № 2 им. К. Паустовского отметила столет. юбилей] / Галина Марына ; фот Снежаны Павловой // Веч. Одесса. – 2022. – 15 сент. – С. 6 : фот. – (В библиотеках города).

Сорокина И Без русских книг и писателей: как изменится работа одесских библиотек? : [беседа с директором Одес. обл. универ. науч. б-ки им. М. Грушевского Ю. С. Амельченко. о новых рекомендациях в работе б-к в воен. время] / Ирина Сорокина // Одес. жизнь. – 2022. – 28 сент. – С. 5 : фот. – (Всеукраинский день библиотек).

ВИДАННЯ, ЩО БУЛИ ВИКОРИСТАНІ У ВИПУСКУ

м. Одеса

Вечерняя Одесса

Одесская жизнь

Чорноморські новини

ВПЕРЕД

Розв'язання роботи системи
Відомства кожного об'єднане наближається, маршрут і місце відстоювання

ХЛІБОРОБ

Про оздоровлення та пільги
Аеропорт, любі жінки зі святом весни!

НАДНІСТРЯНСЬКА ПРАВДА

Зі святою весною, любі жінки!
Дорогі жінки, любі жінки! Зі святою весною, любі жінки!

ВІСТІ КОДИМЩИНИ

Вісник Кодимщини
Вісник Кодимщини

СУЧАСНИЙ АВАНГАРД

Газета Авангард селищної ради
Зустріч із воїнами

ПРОМІНЬ

Газета Промінь селищної ради
Власна планета має лінійно розширюватися